

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาซึ่มแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
Development of community - participation pickled fish (pla-som) products in Chai-buri
sub-district, Tha u-then district, Nakhon phanom province

พรพิมล ควรรณสุ^{1*} กัญญา มิชะมา² ชนิตา ยุบลไสย์¹ พัชญทัณฑ์ กิณเรศ¹
และ ภัทราวดี วงษ์วาส¹

Pornpimon Kavansu^{1*} Kanlaya Mikhama² Chania Yubolsai¹ Pachchayathan Kinnarees¹
and Pattarawadee Wongvas¹

บทคัดย่อ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาซึ่มแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาซึ่มอย่างมีส่วนร่วม และ 2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาซึ่มอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน ซึ่งประกอบไปด้วย ประธานกลุ่มหรือตัวแทน ประธานชุมชน/ผู้นำชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ ขาดองค์ความรู้ด้านวิจัยและนวัตกรรมมาช่วยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาซึ่ม ต้นทุนการผลิตสูง ราคาวัตถุดิบไม่คงที่ ต้องการพัฒนาราคาสินค้าที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและขาดการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาซึ่มแบบมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่าสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้องการพัฒนา มี 2 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผงโรยข้าวปลาซึ่มและไส้กรอกปลาซึ่มและได้ร่วมกันพัฒนาและออกแบบตราสินค้าในชื่อ “ไชยบุรีนคร” โครงการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงแนวทางที่ขับเคลื่อนโดยชุมชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและความเชี่ยวชาญท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าและความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ ซึ่งอาจนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนในภูมิภาคได้

คำสำคัญ : ผลิตภัณฑ์ปลาซึ่ม, การมีส่วนร่วมของชุมชน, ตำบลไชยบุรี

Received : 24 เมษายน 2567
Revised: 15 มิถุนายน 2567
Accepted : 16 กรกฎาคม 2567

¹ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยนครพนม, Research and development institute Nakhon Phanom University

² คณะเกษตรและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนครพนม, Faculty of Agriculture and Technology Nakhon Phanom University

*Corresponding author: pornpimon.kavan@gmail.com

ABSTRACT

The research project titled "Development of Community-Participatory Pickled Fish (Pla Som) Products in Chai Buri Subdistrict, Tha Uthen District, Nakhon Phanom Province" is a qualitative study aimed at 1) identifying the problems, barriers, and needs related to the participatory development of Pla Som products, and 2) exploring methods for the participatory development of these products within the Chai Buri community. The study involved 30 purposively selected participants, including group leaders or representatives, community leaders, local experts, community enterprise operators, and representatives from local government organizations. The research findings indicated that community enterprises in the area lack the necessary knowledge in research and innovation that could aid in the development of Pla Som products. Challenges such as high production costs, unstable prices of raw materials, and a need to develop a distinctive local brand were highlighted. Additionally, there is a lack of integration between public agencies and private sectors. As for the direction for the development of participatory Pla Som products in Chai Buri, it was found that members of the community enterprise group expressed a desire to develop two products: Pla Som rice topping powder and Pla Som sausage. They also aimed to collaboratively develop and design a trademark under the brand name "Chai Buri Nakhon." This initiative demonstrates a community-driven approach to leveraging local resources and expertise to enhance product value and marketability, potentially leading to sustainable economic development in the region.

Keywords: Pickled Fish (Pla Som) Products, Community-Participatory, CHAI-BURI SUB-DISTRICT

บทนำ

จังหวัดนครพนมได้มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาจังหวัดในประเด็นการพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรม การเกษตรเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความสามารถในการแข่งขัน ประเด็นการเกษตร แผนย่อยเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรชีวภาพและเกษตรแปรรูป ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคุณภาพชีวิตเกษตรกรดีขึ้น ด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี สุวีถีเกษตร ที่ยั่งยืน เป้าหมายการพัฒนาจังหวัดเมืองน่าอยู่ ประตุเศรษฐกิจสู่อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง พร้อมการตั้งเป้าหมายด้านรายได้ต่อหัว (GPP Per Capita) เพิ่มขึ้น ร้อยละ 3 (ฐานปี 62=80,956 บาท/คน/ปี) (สำนักงานจังหวัดนครพนม, 2565)

ตำบลไชยบุรี อยู่ในเขตอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม มีแนวชายแดนติดกับประเทศลาว และแม่น้ำสองสีเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญซึ่งเป็นบริเวณบรรจบกันของ

แม่น้ำสงครามและแม่น้ำโขง เป็นตำบลอุดมสมบูรณ์ ที่มีความสงบร่มเย็น มีประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวกลุ่มแม่น้ำโขงที่โดดเด่น ได้ตั้งถิ่นฐานเมืองหลวงของชาวไทยเชื้อสายของประเทศไทย เมืองไชยบุรี อยู่ในตำบลไชยบุรี อำเภوتاอุเทน จังหวัดนครพนม เดิมชื่อ “เมืองไชยสุทธิตมบุรี” อยู่ในเขตการปกครองของเมืองเชียงคันทมบุรี ซึ่งเป็นเมืองขึ้นของไทยในสมัยนั้น (ปิยะพงษ์ นาไชยและ ธาณิษ งามอมฤตย์, 2566) เมืองไชยบุรีเป็นแหล่งขึ้นชื่อปลาแม่น้ำโขงที่มีหลากหลายชนิด ซึ่งชุมชนชาวไชยบุรีได้มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากปลา สร้างรายได้มากกว่า 30 ปี ผลิตภัณฑ์สินค้าได้แก่ ปลาสามตัว ปลาสามแผ่น ปลาร้า เป็นต้น

ปลาส้ม ถือว่าเป็นสินค้าขึ้นชื่อของตำบลไชยบุรี เนื่องจากมีจุดเด่น คือเนื้อปลานุ่ม และรสชาติอร่อย มีการจำหน่ายทั้งตลาดออนไลน์และออฟไลน์สร้างรายได้ให้ชุมชนได้มากกว่า 300,000 บาทต่อเดือนอีกทั้งมีหน่วยงานทั้ง

ภาครัฐและภาคการศึกษาเข้าไปบูรณาการในการให้องค์ความรู้ในการพัฒนาและยกสินค้า อย่างไรก็ตามชุมชนชาวไชยบุรียังมีความต้องการในการพัฒนาปลาส้มให้มีความหลากหลายเป็นอัตลักษณ์ มีความทันสมัย และสามารถจำหน่ายสินค้าให้กับกลุ่มทั้งในและต่างประเทศ พร้อมการเปิดตลาดใหม่ๆ สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาจังหวัดในการสร้างความเข้มแข็ง และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพเพื่อรองรับการพัฒนาจังหวัดนครพนมตามนโยบายของจังหวัดนครพนม ในการพัฒนาเมืองรองเป็นเมืองหลัก ดังนั้นคณะผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาส้มแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เพื่อพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ปลาส้มให้มีมูลค่าเพิ่ม พร้อมทั้งส่งเสริมการผลิตสินค้ามีคุณภาพ ปลอดภัย ให้ได้มาตรฐานและเพิ่มรายได้ให้ชุมชนโดยคณะผู้ศึกษาหวังว่าการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในหาแนวทางในการพัฒนาและยกระดับสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาส้มแบบมีส่วนร่วมของชุมชนไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาส้มแบบมีส่วนร่วมของชุมชนไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาส้มซึ่งเป็นสินค้าชุมชนแบบมีส่วนร่วมของตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประธานกลุ่มหรือ ผู้แทน ประธานชุมชน/ผู้นำชุมชน ประชาชนท้องถิ่นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และที่ได้รับการเชิญชวนจากคณะผู้วิจัยให้เป็นกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโครงการวิจัยทุกคนจำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสนทนากลุ่ม และการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยประสานประธานกลุ่มหรือ ผู้แทน ประธานชุมชน/ผู้นำชุมชน ประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย ในพื้นที่ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เพื่อประชุมประชาสัมพันธ์ ชี้แจงวัตถุประสงค์แนวทางในการดำเนินงานวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่ม และผลที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการวิจัย จำนวน 30 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัย 3 คน หาข้อสรุปของประเด็นหลักและเนื้อหา กรณีที่บางประเด็นผู้วิจัยมีความเห็นไม่ตรงกัน จะต้องนำประเด็นนั้นนำมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อตกลงร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อสรุปแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาส้มแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาส้มแบบมีส่วนร่วมของชุมชนไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พบว่า

1) ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอท่าอุเทน ทิศใต้ติดกับอำเภอท่าอุเทน ทิศตะวันออกติดกับแม่น้ำโขง ทิศตะวันตกติดกับตำบลหาดแพงและตำบลนาคำ อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ 46 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ โดยมีพื้นที่ทั้งหมด เนื้อที่ประมาณ 76

ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยพื้นที่ราบลุ่มเรียบแม่น้ำโขง แม่น้ำสงคราม และพื้นที่ทำการเกษตรและพื้นที่อื่น ๆ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน มีประชากร จำนวน 1,607 หลังคาเรือน ประชากร จำนวน 7,524 คน ข้อมูลด้านอาชีพตำบลไชยบุรีอาชีพหลักคือทำนา และมีอาชีพเสริม ได้แก่ เลี้ยงปลา เลี้ยงโค กระบือ แปรรูปอาหารจากปลา ด้านสถานที่ท่องเที่ยว มีแม่น้ำสองสีปากน้ำไชยบุรี เป็นบริเวณที่แม่น้ำสงครามและแม่น้ำโขงไหลมาบรรจบกัน ทำให้บริเวณนี้มีสี 2 สี คือสีฟ้าและสีแดง อีกทั้งบริเวณดังกล่าวมีปลาชุกชุมมาก ทำให้มีการนำเอามาแปรรูปเป็นสินค้า ขึ้นชื่อของตำบลไชยบุรี ได้แก่ ปลาสาม เนื่องจากมีจุดเด่น คือ เนื้อปลาแน่น อร่อย ปัจจุบันกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพปลาส้มปลา จำนวน 11 ครอบครัว มีรายได้ในการจำหน่ายปลาส้ม 200,000 – 300,000 บาทต่อเดือน

ตำบลไชยบุรี มีการผลิตปลาส้มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 และริเริ่มมีการจัดตั้งกลุ่มในปี 2540 มีสมาชิกจำนวน 30 คน มีผลิตภัณฑ์ปลาส้มตัว ปลาส้มทอ ปลาส้มแผ่นและ แหนม หมู นอกจากนี้ยังมีการแปรรูปปลาหวาน ปลาตากแห้ง และ ปลาธำมรงค์เพิ่มขึ้นจากสินค้าที่มีอยู่เดิม ความเป็นมาของภูมิปัญญาของกลุ่มมีรายได้ครัวเรือนและเกิดการจ้างงานของคนในชุมชน มีความสามัคคี เป็นสินค้าของฝากที่มีชื่อเสียงหน่วยงานที่เข้ามาบูรณาการร่วมได้แก่ เกษตรอำเภอ มหาวิทยาลัยนครพนม พัฒนาชุมชน และหน่วยงานภาครัฐภายในจังหวัดนครพนม

2) สรุปผลการวิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์ปลาส้มแบบมีส่วนร่วมของตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยการระดมความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง โดยปัญหา อุปสรรค และความต้องการ คือ ขาดองค์ความรู้ด้านวิจัยและนวัตกรรมมาช่วยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาส้มให้มีความหลากหลายโดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาส้มที่ต้องการมี 2 ผลิตภัณฑ์ได้แก่ ผงโรยข้าวปลาส้ม และ ไข่กรอบปลาส้ม มีความต้องการพัฒนาตราสินค้าที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น วัตถุดิบที่ใช้ในผลิตหยากรและราคาไม่คงที่ ทำให้กำหนดต้นทุนและราคาขายสินค้าได้ยาก และการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ เช่น พัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชย์จังหวัด หน่วยงานภาคเอกชน เช่น หอการค้าจังหวัด ช่วยเหลือทางด้านการตลาด ทั้งตลาดภายในจังหวัด และตลาดออนไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางให้มีโอกาสการขายสินค้าชุมชนให้มากขึ้น

ตารางที่ 1 แสดงปัญหา อุปสรรค ความต้องการในการพัฒนาพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาส้ม

กลุ่มตัวอย่าง	ปัญหา อุปสรรค ความต้องการในการพัฒนา
ประธานกลุ่มวิสาหกิจ/ผู้ประกอบการ	- วัตถุดิบหายากและราคาไม่คงที่ - กำหนดต้นทุน ราคาขายยาก - ขาดองค์ความรู้ด้านวิจัยและนวัตกรรม - ต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาส้มได้แก่ ผงโรยข้าวปลาส้มไข่กรอบปลาส้ม - ด้านการตลาด (ออนไลน์และออฟไลน์)
ประธานชุมชน/ผู้นำชุมชน/ปราชญ์ท้องถิ่น	- ตราสินค้าที่มีอัตลักษณ์ของท้องถิ่น
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	- การบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ - สนับสนุนส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าชุมชน

ภาพที่ 1 ลงพื้นที่ศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์ปลาส้มแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาส้มอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า

1) การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวปลาส้ม และ ไข่กรอบปลาส้มแบบมีส่วนร่วม

โดยการระดมความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ต้องการปลาสามโดยทำเป็นผงเก็บไว้ได้นานมีรสชาติที่อร่อย มีหลากหลายรสชาติ มีบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามดึงดูดใจลูกค้า ส่งออกไปในประเทศแถบเอเชีย และ ยุโรป และ สามารถนำไปจำหน่ายใน Modern trade และต้องการพัฒนาไส้กรอกปลาสามที่เป็นเอกลักษณ์ บรรจุภัณฑ์สี่เหลี่ยม มีสีสดใสและดึงดูดลูกค้า มีหลายรสชาติ เช่น เพิ่มเห็ดหอม สำหรับเพิ่มคุณค่าทางอาหาร มีอายุการจัดเก็บอย่างน้อย 1 เดือน ส่งออกไปในประเทศแถบเอเชีย และ ยุโรป และ สามารถนำไปจำหน่ายใน Modern trade

จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และ อุปสรรค พบว่า

- จุดแข็ง ได้แก่ มีฐานลูกค้าเดิมอยู่แล้วสามารถประชาสัมพันธ์กรณีมีการผลิตสินค้าใหม่ สถานที่ผลิตได้มาตรฐาน มีบุคลากรที่มีความรู้ด้านการผลิตอาหาร

- จุดอ่อน ได้แก่ เครื่องจักรชำรุด ขาดองค์ความรู้ด้านการผลิตไส้กรอกปลาสามและผงโรยข้าว และบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ ขาดข้อมูลอายุการจัดเก็บของผลิตภัณฑ์

- โอกาส ได้แก่ หน่วยงานเข้ามาสนับสนุนเรื่องพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เพิ่มช่องทางการขายออนไลน์ นโยบายภาครัฐในการพัฒนานครพนมเป็นเมืองหลัก นโยบายจังหวัดนครพนมในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

- อุปสรรค ได้แก่ สงคราม สภาวะเศรษฐกิจถดถอย การจับจ่ายสินค้าและบริการลดลง ต้นทุนการผลิตเช่น ราคาวัตถุดิบ ราคาน้ำมัน และค่าไฟฟ้าที่สูงขึ้น

ผู้เข้าร่วมให้ข้อมูลตั้งเป้าหมายในอนาคตดังนี้ ปีที่ 1 จำหน่ายในชุมชน จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ขอมมาตรฐานอาหารและยา (อย.) ปีที่ 2 จำหน่ายในอำเภอ จังหวัด นครพนม และพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง โดยการออกบูธ จำหน่ายสินค้า ปีที่ 3 เพิ่มการจำหน่ายแบบออนไลน์ และปี ที่ 4 จำหน่ายในห้าง modern trade และ ส่งออกจำหน่าย ต่างประเทศ โดยวางตำแหน่งทางธุรกิจของผงโรยข้าวปลา สาม และ ไส้กรอกปลาสาม อยู่ในระดับ กลุ่มลูกค้า เป้าหมาย คือ เพศหญิง อายุ 19-60 ปี อาศัยในพื้นที่เมือง อาชีพทำงาน ในออฟฟิศ สินค้าและบรรจุภัณฑ์

- ผงโรยข้าวปลาสาม นำเอาเทคโนโลยีการอบแห้ง มาใช้ในการผลิตโดยบรรจุถุงอลูมิเนียม พร้อมซองดูด ความชื้น มีขนาดบรรจุ 10 กรัม 15 กรัม และ 50 กรัม บรรจุ ถุงอลูมิเนียมซิปล็อก 50 กรัม และซองอลูมิเนียมบรรจุ 10 กรัม หรือ 15 กรัม บรรจุลงในกล่อง 5 ซอง/1 กล่อง

- ไส้กรอกปลาสาม นำเอาเทคโนโลยีอาหารด้าน

meat technology มาใช้ในการผลิต ขนาดบรรจุภัณฑ์ 20*15 ซม. รูปร่างไส้กรอก กว้าง 2 ซม. ยาว 8 2 ซม. บรรจุ 4 ชิ้น น้ำหนักสุทธิ 150 กรัม บรรจุภัณฑ์ สามารถทนความ เย็นและร้อนได้ สามารถอุ่นในไมโครเวฟพร้อมรับประทาน

ภาพที่ 2 การออกแบบผลิตภัณฑ์ไส้กรอกปลาสาม

2) การออกแบบและพัฒนาตราสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์

โดยการระดมความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ความต้องการในการสร้างตราสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นประกอบไปด้วย 1) ควรมีแม่น้ำ 2 เส้น ซึ่งมีสีที่แตกต่างบ่งบอกถึงแม่น้ำสองสีคือ แม่น้ำสงครามและแม่น้ำโขง ซึ่งบ่งบอกความเป็นอัตลักษณ์ของตำบลไชยบุรี และ 2) ควรมีปลาจากแม่น้ำโขง ที่แสดงถึงวัตถุดิบที่นำมาปลาสาม และมีการเสนอชื่อตราสินค้า 3 ชื่อ ได้แก่ ไชยบุรีนคร ชัยบุรี นคร และ นครไชยบุรี จากนั้นทำการคัดเลือกชื่อตราสินค้าที่เป็นตัวแทนกลุ่มพบว่า “ไชยบุรีนคร” เป็นชื่อที่ได้รับการคัดเลือกตราสินค้าของชุมชนไชยบุรีด้วยการโหวตคะแนนสูงที่สุด จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับส่งต่อให้ทีมนักวิชาการ ด้านออกแบบ โดยรูปแบบที่ได้พัฒนาดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ตราสินค้า“ไชยบุรีนคร”ที่ผ่านการออกแบบ

3) แนวทางการบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

จากประเด็นปัญหาและความต้องการของชุมชนตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ที่ได้ร่วมกันให้ข้อมูล พร้อมระดมความคิดเห็นในการเสนอแนวทางการบูรณาการร่วมกันมีดังนี้ 1) มหาวิทยาลัยนครพนมซึ่งเป็นหน่วยงานภาคการศึกษาในพื้นที่ร่วมกับประมงจังหวัดร่วมกันศึกษาและวิจัยเรื่องการลดต้นทุนการเลี้ยงปลา และการพัฒนาสายพันธุ์ปลาเลี้ยงและสามารถเก็บผลผลิตในระยะสั้น เพื่อแก้ปัญหาวัตถุดิบที่ใช้ในผลิตหยากรและราคาไม่คงที่ที่ทำให้กำหนดต้นทุน 2) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด หอการค้าจังหวัด มีการจัดกิจกรรมด้านการตลาดทั้งตลาดภายในจังหวัด และตลาดออนไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางให้มีโอกาสการขายสินค้าชุมชนให้มากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและความต้องการในการพัฒนาของชุมชนไชยบุรี ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พบว่า 1) ขาดองค์ความรู้ด้านวิจัยและนวัตกรรมมาช่วยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลา 2) ต้นทุนการผลิตสูงราคาวัตถุดิบไม่คงที่ 3) พัฒนาราสินค้าที่มีความ

เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และ 4) การบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ และ ภาคเอกชน ซึ่งปัญหาอุปสรรคและความต้องการในการพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับ สายัณห์ อินันใจ และ พระณัฐกร ญฎกร (หงษ์สามสิบเก้า) (2565) ได้ศึกษาการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนแบบมีส่วนร่วมของตำบลกาญจนาอำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่า ชุมชนยังขาดองค์ความรู้ในการทำแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าว การบรรจุ และการจำหน่าย

ซึ่งแนวทางพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับ สุภัญญา พงษ์สิน (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมสมุนไพรโคกสำโรง ตำบลเพนียด อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่าแนวทางในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการเพิ่มทักษะการแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้น และการออกแบบตราผลิตภัณฑ์ประจำกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ช่วยส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าสินค้า ซึ่งสมาชิกในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

นอกจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการพัฒนาตราสินค้าดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้วผู้ประกอบการสินค้าชุมชนต้องพัฒนาด้านการตลาดอีกด้วย ซึ่ง ศรินทร์ ชันติวัฒนกุล (2558) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการตลาดของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพในเขตจตุจักรเพื่อการพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืนซึ่งผลการวิจัย พบว่าผู้ประกอบการสินค้าชุมชนที่มีการผลิตสินค้าแบบเดียวกัน ควรตกลงราคาขายสินค้า ปรับปรุงกระบวนการผลิต เพื่อให้ต้นทุนสินค้าลดลง ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายจัดระบบการขนส่งสินค้าไปยังสถานที่ขายสินค้าให้สะดวกต่อลูกค้า และนำสินค้าไปจำหน่ายในงานแสดงสินค้าต่าง ๆ และด้านการส่งเสริมการขาย ควรได้รับการอบรมความรู้ด้านการขายสินค้าบนอินเทอร์เน็ต และวิธีการสร้างเว็บไซต์ และรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างเครือข่ายและเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสินค้าสู่ผู้ซื้อ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้เป็นข้อมูลความต้องการในการพัฒนาของชุมชนไชยบุรี ควรมีการศึกษาวิจัยต่อยอดเรื่อง ความ

เป็นไปได้ในการผลิตและจำหน่ายสินค้าใส่กรอบพลาสติกและ
ผงโรยข้าว และพัฒนาสูตรใส่กรอบพลาสติกและผงโรยข้าว
เพื่อสามารถนำไปต่อยอดในเชิงธุรกิจได้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ สำนักงานจังหวัดนครพนมที่ได้
สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการวิจัยในครั้งนี้
ขอขอบคุณ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยนครพนม
คณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร มหาวิทยาลัยนครพนม

และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตและจำหน่าย
ผลิตภัณฑ์แปรรูปปลา ตัวแทนหน่วยงานในชุมชน ในพื้นที่
ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมในโครงการฯ
ทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อให้โครงการเป็นไป
ด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
ทุกประการ

เอกสารอ้างอิง

- ปิยะพงษ์ นาไชยและ ธาณิษ ถนอมลิขิต. (2566) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแพหนองหาร ไข่มุกแห่ง
นครพนม. วารสารวิทยาศาสตร์ศึกษา, 14 (1). 29-42.
- ศรินทร์ ชันติวัฒนะกุล. (2558). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการตลาดของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพในเขตจตุจักรเพื่อการพัฒนา
ธุรกิจอย่างยั่งยืน. วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ. 6 (1). 69-81
- สายัณห์ อินันใจ และ พระณัฐกร ญักโร (หงษ์สามสิบเก้า). (2565). การออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม
ของตำบลกาญจนาอำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 11(3). 148-161
- สำนักงานจังหวัดนครพนม. (2565). แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม (พ.ศ. 2566 - 2570) ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
2568. http://www2.nakhonphanom.go.th/files/com_news_struct/2023-10_e7991f6e490af66.pdf .
- สุกัญญา พยุงสิน. (2563). การพัฒนาผลิตภัณฑ์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริม
สมุนไพรโคกสำโรง ตำบลเพนียด อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 5(2). 148-158.